

Miten parantaa vammaisneuvoston ja kunnan päätöksentekijöiden yhteistyötä

Hur kan vi förbättra samarbetet med funktionshinderråden och kommunala beslutsfattare

Vammaisneuvostopäivät / Seminariet för funktionshinderråden 22.-23.11.2021

Nothing about us without us, Sitra LAB 2021

Systeminen näkökulma vammaisneuvostojen
kehittämiseen - Ett systemkritiskt perspektiv till
utveckling av funktionshinderråden

Vammaisneuvostot voimavarana

SitraLAB Demokratian kapeikot
-vammaisneuvostoyhteistyön
kehittäminen -kokeilun
tulokset

Funktionshinderråden som en resurs

Sitra LAB Demokrati
programmets -utvecklandet
av funktionshinderrådens
-resultat

SITRA LAB

Mikä Sitra Lab?

Sitra Lab on Sitran oma tulevaisuuslaboratorio, jossa koulutetaan muutoksentekijöitä, autetaan organisaatioita ja yhteisöjä hyödyntämään uusia lähestymistapoja sekä puhutaan muutoksen tekemisen puolesta. Kaiken tekemisen taustalla on vahva ajatus siitä, että tulevaisuus tarvitsee tekijänsä, ja muutoksen tekemistä voi oppia.

Vad är Sitra Lab?

Sitra Lab är Sitras eget framtidslaboratorium som utbildar förändringsaktörer, hjälper organisationer och gemenskaper att utnyttja nya angreppssätt och talar för en förändring. Bakom all verksamhet ligger en stark tanke om att framtiden behöver människor som skapar den och att man kan lära sig att skapa en förändring

SITRA LAB 3: DEMOKRATIAN KAPEIKOT

- Koulutusohjelma pohjautuu tulevaisuus-, systeemi- ja muotoiluajatteluun.
- Lab 3 pureutuu demokraattisen osallistumisen eriarvoistumiseen. Suomessa on valtava määrä ihmisiä, jotka haluavat vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin, mikäli se mahdollistetaan.
- 10 eri tiimiä, joilla kohderyhmänsä:
 - ⇒ Vammaiset henkilöt ja vammaisneuvostot

SITRA LAB 3: TRÅNGA PASSAGER I DEMOKRATIN

- Utbildningsprogrammet baserar sig på framtids-, system- och designtänkande.
- Lab 3 fokuserar på ojämlikheter i demokratisk delaktighet. En stor mängd människor i Finland vill påverka i samhället bara det görs möjligt.
- 10 olika team med fokus på varsin målgrupp:
 - ⇒ Funktionshindrade personer och funktionshinderråden

“Nothing about us without us” –tiimi/ –teamet

Elias Vartio
lakimies/jurist
SAMS –
Samarbets-
förbundet kring
funktionshinder
r.y./r.f

Marica Nordman
lakimies/jurist
SAMS –
Samarbets-
förbundet kring
funktionshinder
r.y./r.f

Elisabeth Hästbacka
esteettömyys-
koordinaattori,
vammaisneuvoston
sihteeri /
tillgänglighets-
koordinator,
funktionshinderrådets
sekreterare
Vaasan kaupunki /
Vasa stad

Tanja Korvenmaa
organisaatiokehittäjä/
organisations-
utvecklare
Osana yhteistä
ratkaisua Oy

Lari Karreinen
ratkaisukeskeinen
valmentaja/
lösningsfokuserad
coach
Osana yhteistä
ratkaisua Oy

TAUSTA

- Vammaisyleissopimuksen rinnakkaisraportti;
- Vammaisfoorumin kysely vammaisneuvostoille kesällä 2020 (n. 170, 75 paikkakuntaa)
- Keskustelut vammaispoliittisen kentän toimijoiden ja tutkijoiden kanssa.
- Invalidiliiton hanke Itä-lapin vammaisneuvostojen kanssa.

BAKGRUND

- Funktionshinderkonventionens parallellrapport;
- Handikappforums enkät till funktionshinderråden sommaren 2020 (n. 170, 75 orter)
- Diskussioner med aktörer och forskare på det funktionshinderspolitiska fältet.
- Invalidförbundets projekt med funktionshindersråden i östra Lappland.

TAUSTA (kyselytuloksia)

- Vastaajista yli 60 % antoi vastauksen, että osallisuus päätöksenteossa ei toimi hyvin
- Moni koki, että heidät sivuutettiin ja ettei heillä ollut todellista valtaa vaikuttaa asioihin (53/109 avovast.)
- Mahdollisuus tulla ajoissa kuulluksi päätöksenteon kannalta on hyvin yleinen ongelmaa (61 %)
- Jopa erityisesti vammaisia koskevissa asioissa esiintyi merkittävästi ongelmia (45 %)

BAKGRUND (enkätresultat)

- Över 60 % av respondenterna uppgav att delaktigheten inte förverkligas bra.
- Många upplevde att de blir åsidosatta och att de inte har verklig makt (53/109 av öppna svaren)
- Möjligheten att bli hörd i tid var ett allmänt förekommande problem (61%)
- T.o.m. i fråga om ärenden som spec. berör personer med funktionshinder upplevdes problem (45 %)

ONGELMA

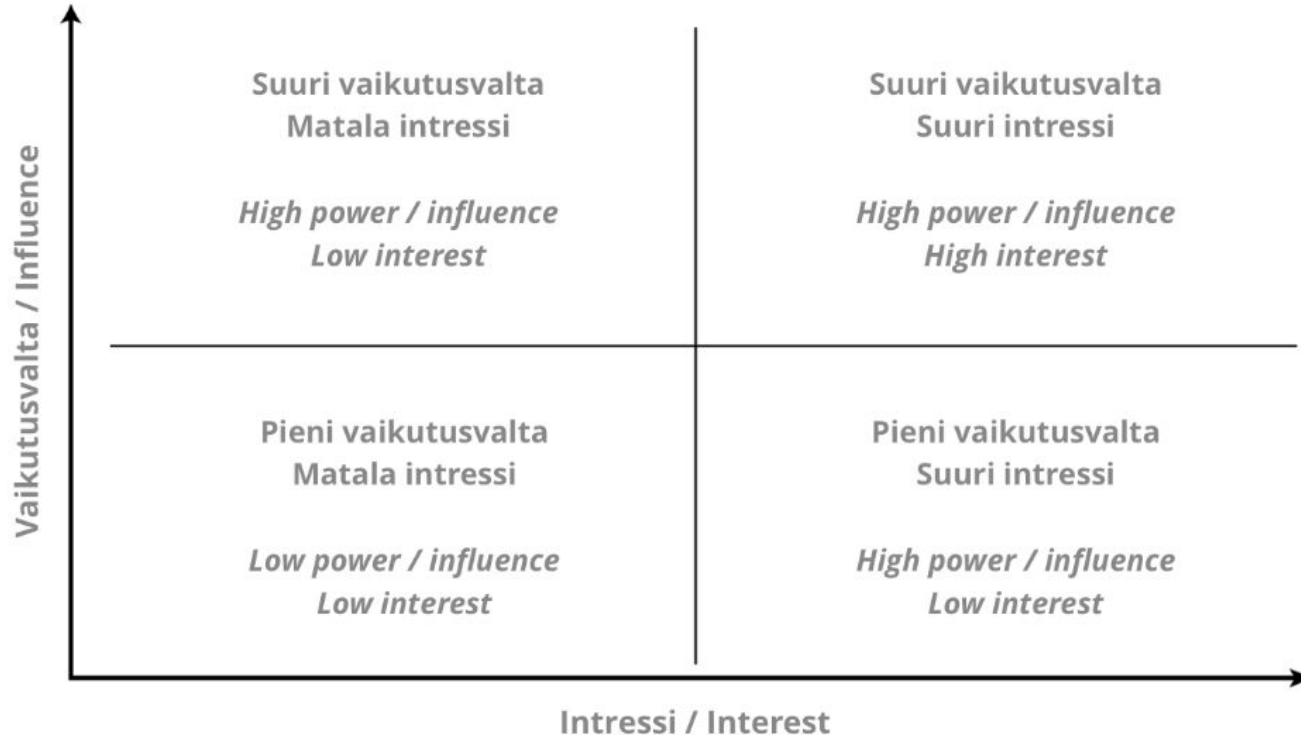
- Vammaisneuvostojen osaaminen on laiminlyöty voimavara;
- ⇒ Tätä voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin kehittämällä yhteistyötä ja selkeyttämällä päätöksentekoprosesseja kunnissa.

PROBLEM

- Funktionshinderrådens kunskap är en förbisedd resurs;
- ⇒ Den kunde bättre utnyttjas än tidigare genom att utveckla samarbetet och förtydliga beslutsprocesserna i kommunerna.

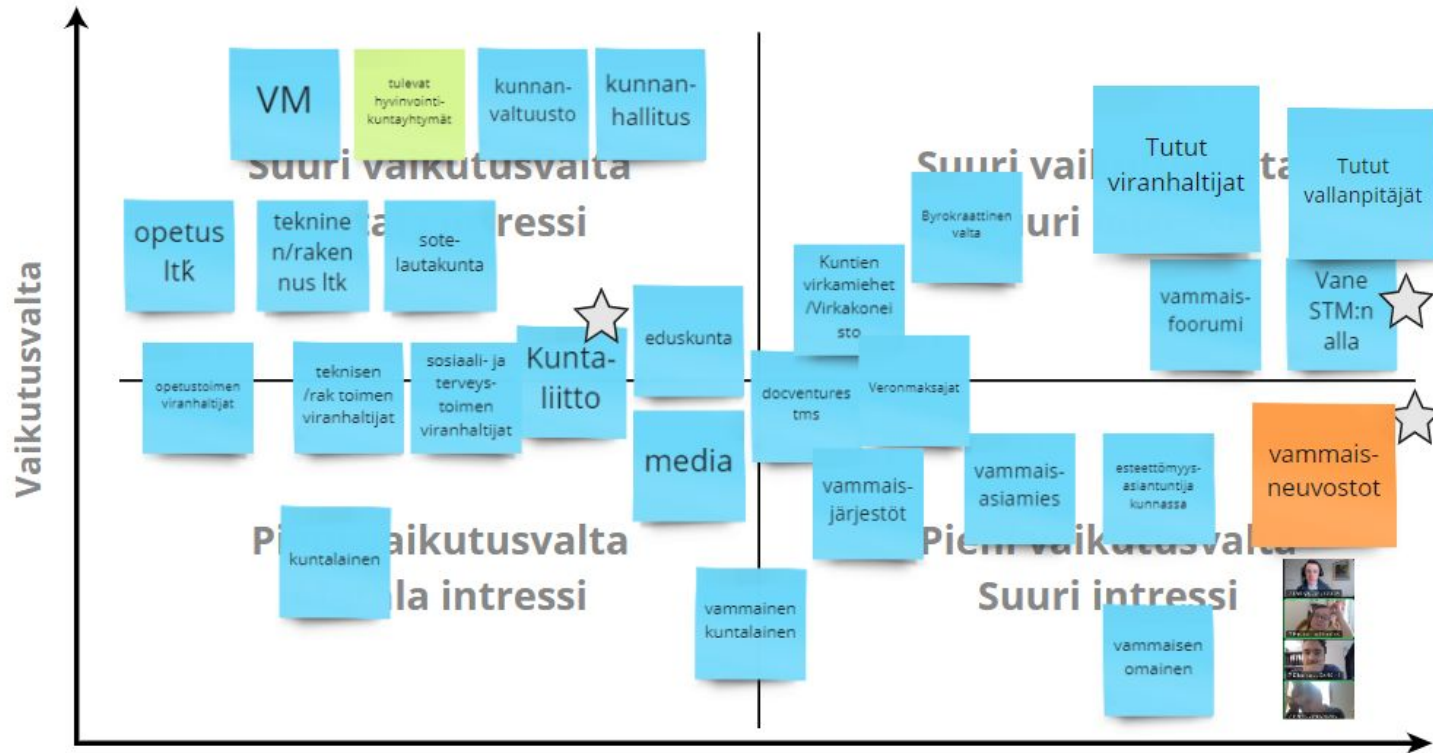
SIDOSRYHMÄANALYYSI

INTRESSENTGRUPPSANALYS

SIDOSRYHMÄANALYYSI

INTRESSENTGRUPPSANALYS

ONGELMA (jatk.)

⇒ Miten saataisiin enemmän tahoja jotka olisivat sekä vaikutusvaltaisia että kiinnostuneita vammaisten osallisuuden edistämisestä?

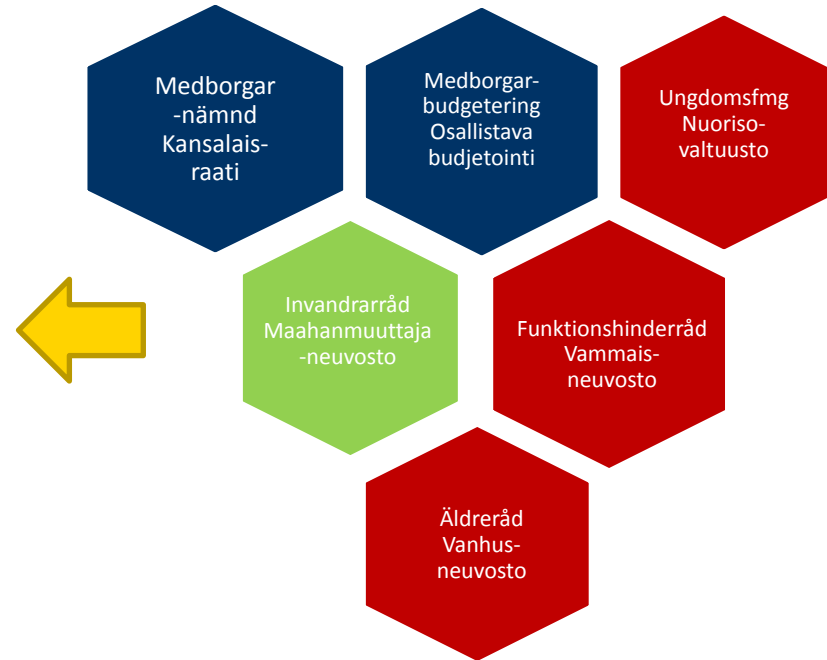
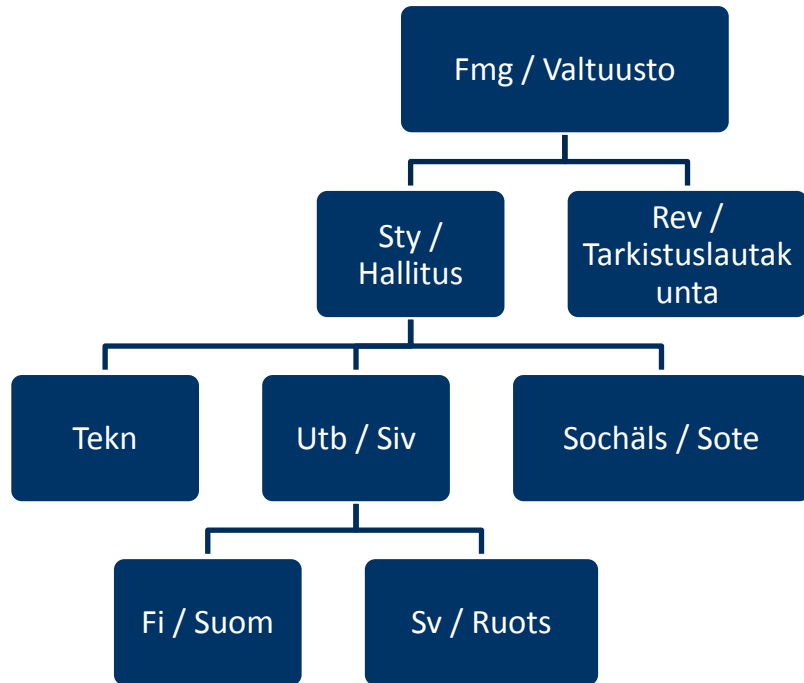
⇒ Voidaanko tilannetta muuttaa?

PROBLEM (forts.)

⇒ Hur kunde vi få flera aktörer som är både inflytelserika och har intresse för att främja funktionshindrade personers delaktighet?

⇒ Kan situationen förändras?

VAIKUTTAMISORGANISAATIOT PÅVERKNINGSORGANISATIONER

KOKEILUMME

Yhteistyön kehittäminen

- Kutsuimme eri kunnista vammaisneuvoston jäsenet, päätöksentekijät ja viranhaltijat saman pöydän ääreen kehittämään hyviä käytäntöjä 9.11.2021
- Osallistujat saivat valita kunnalleen sopivan aiheen yhteistyön kehittämiseen.

VÅRT EXPERIMENT

Utveckla samarbetet

- Vi bjöd in medlemmar från funktionshinderråden, beslutsfattare och tjänstemän till ett gemensamt bord för att utveckla goda förfaringsätt.
- Deltagarna fick välja ett tema som passar deras egen kommun för att utveckla samarbetet.

KOKEILUN TAVOITTEET

- Tarkennetaan yhdessä mitkä asiat toimivat jo nyt, sekä mitä asioita haluttaisiin parantaa ja mitä voitaisiin vahvistaa
 - ⇒ Yhteistyö vammaisneuvoston, päättäjien ja viranhaltijoiden välillä paranee

EXPERIMENTETS MÅL

- Precisera vad som fungerar redan nu, samt vilka saker man vill förbättra och vad man kunde förstärka
 - ⇒ Samarbetet mellan funktionshinderrådet, beslutsfattare och tjänstemän förbättras

KOKEILUN OSALLISTUJAT

- Hakijoita 29 kunnasta, yht. 73 hlöä
- Valittiin kunnat, joista hakijoina sekä neuvoston jäseniä että viranomaisia + mahd. luottamushenkilöitä
- ⇒ 7 kuntaa (Uusikaarlepyy, Vaasa, Rovaniemi, Espoo, Turku, Tampere, Helsinki) + 1 yksittäisten kuntien ryhmä → yht. 39 hlöä
- Suurissa kunnissa enemmän kutsuttavia, pienet tarvitsisivat enemmän aikaa kutsuprosessiin

EXPERIMENTETS DELTAGARE

- Sökanden från 29 kommuner, tot. 73 pers.
- De kommuner valdes varifrån både rådsmedlemmar och tjänstemän + ev. förtroendevalda hade sökt
- 7 kommuner (Nykarleby, Vasa, Rovaniemi, Esbo, Åbo, T:fors, H:fors) + 1 grupp med enstaka deltagare från olika kommuner → tot. 39 pers.
- I större kommuner finns fler att bjuda med, de mindre skulle behöva mer tid för att bjuda med deltagare

HAVAINTOJA SYSTEEMISTÄ

- Kun eri tavoin vammaisia tavataan ja heihin tutustutaan, huomioon ottaminen paranee
- Lainsäädäntö on osin hyvinkin joustava: poliittista pelitilaa on
- Paljon erilaisia käytäntöjä ja historiaa eri kunnissa
- Vertaistukea vammaisneuvostojen ja viranomaisten välillä kaivataan
- SOTE-uudistus herättää pelkoa: miten ison mittakaavan muutoksiin osallistutaan

OBSERVATIONER ANG. SYSTEMET

- Genom att träffa och lära känna personer med funktionsvariationer, tas de bättre i beaktande
- Lagstiftningen är delvis rätt så flexibel: politiskt spelrum finns
- Många olika förfaringssätt och olika slags historia i olika kommuner
- Kamratstöd efterlyses mellan råden och tjänsteinnehavarna
- Vårdreformen väcker rädsla: hur storskaliga förändringar är man delaktiga i

VAIKUTTAMISEN AVAIMET

- Aktiivinen, positiivinen yhteys + tieto siitä, kuka tekee mitä ja keneen olla yhteydessä
- Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden vierailut kokouksissa
- Neuvoston kuuleminen aikaisesta vaiheesta prosessin loppuun asti
⇒ Viranomaisilla tieto, että se säästää aikaa ja rahaa
- Läsnaolo- ja puheoikeus valtuustossa, sekä vammaisasiamiehen ja/tai aktiivisen neuvostosihteerin merkittävä rooli

NYCKLAR TILL PÅVERKAN

- En aktiv och positiv kontakt + vetskap om vem som gör vad och vem man ska kontakta
- Besök av tjänstemän och förtroendevalda på rådets möten
- Hörande av rådet från ett tidigt skede ända till slutet av processen
⇒ Tjänstemän har vetskap om att det sparar tid och pengar
- Närvaro- och yttranderätt i fmge samt en funktionshinderombudsmans och/el. en aktiv radssekreterares betydelsefulla roll

ESIMERKKEJÄ IDEOISTA YHTEISTYÖN PARANTAMISEKSI

Neuvosto ja sen tarkoitus esille

- Yhteistyö kaupungin viestintäosaston kanssa
- Esittely hallinnolle + päättäjille
- Julkisuus: luottotoimittaja, FB-sivut, kannanotot esille jne

Yhteistyön kehittämiseen aikaa

- Neuvoston sisäiset laajemman keskustelun kokoukset ja strategiset työryhmät
- Työpajat yhdessä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kanssa
- Enemmän keskustelua, vähemmän kalvosulkeisia

EXEMPEL PÅ IDÉER FÖR ATT FÖRBÄTTRA SAMARBETET

Rådet och dess syfte mer fram

- Samarbete med stadens kommunikationsavdelning
- Presentation för administrationen och beslutsfattarna
- Offentlighet: en pålitlig reporter, FB-sidor, ställningtaganden osv.

Tid för att utveckla samarbetet

- Nämndens breda interna diskussioner på möten och strategiska arbetsgrupper
- Workshopar med tjänstemän och förtroendevalda
- Mer diskussion, mindre föreläsning

ESIMERKKEJÄ IDEOISTA YHTEISTYÖN PARANTAMISEKSI

Yhteyshenkilö ("focal point") eri hallinnonaloilta

- Helpottaa yhteistyötä oikeiden henkilöiden/tahojen kanssa

Kunnan johtosääntöön velvoite kuulla vammaisneuvostoa

- Tietoisuus johtosäännön muuttamisprosessista

Ennakkoluulot ja pelot pois

- Lisäkulujen pelko ei saisi olla neuvoston kuulemisen esteenä

Digisaavutettavuuden kehittäminen

EXEMPEL PÅ IDÉER FÖR ATT FÖRBÄTTRA SAMARBETET

En kontaktperson ("focal point") inom olika förvaltningsområden

- Underlättar samarbetet med rätta personer/rätt aktörer.

Förpliktelse om att rådet bör höras i kommunens förvaltningsstadga

- Vetskap om förvaltningsstadgans ändringsbehov

Slopa fördomar och rädslor

- Rädslan för merkostnader borde inte vara ett hinder för att rådet ska höras

Utvecklande av digital tillgänglighet

JOHTOPÄÄTÖKSET

- Vammaisneuvostojen koulutusta tarvitaan
- Tärkeää kehittää neuvoston vuorovaikutussuhteita päättäjiin ja viranhaltijoihin
- Kuntien keskinäisellä kokemusten vaihdolla voidaan kehittää toimintatapoja ja parantaa vaikuttamismahdollisuuksia

SLUTSATSER

- Utbildning för funktionshinderråden behövs
- Viktigt att utveckla rådets relation och växelverkan med beslutsfattare och tjänstemän
- Genom utbyte av erfarenheter mellan kommunerna kan man utveckla förfaringssätten och förbättra påverkningsmöjligheterna

KIITOS!

TACK!

Vammaisneuvostot voimavarana

SitraLAB Demokratian kapeikot
-vammaisneuvostoyhteistyön
kehittäminen -kokeilun
tulokset

Funktionshinderråden som en resurs

Sitra LAB Demokrati
programmets -utvecklandet
av funktionshinderrådens
-resultat

